

**Markéta Košařová: Raně středověké osídlení v Dražkovicích (okr. Pardubice).
Bakalářská práce. Ústav historických věd. Filozofická fakulta. Univerzita Pardubice.
Pardubice 2017.**

Posudek školitele.

Obsah: Seznam zkratk a značek (s. 1-2); Úvod (s. 3-4); 1. Lokalita (s. 5-7); 2. Dějiny bádání (s. 8-11); 3. Historický a sídelní kontext (s. 12-16); 4. Vyhodnocení terénní situace (s. 17-38); 5. Analýza keramického materiálu (s. 39-59); 6. Vyhodnocení dalších nálezů (s. 60); 7. Zasazení do kontextu osídlení (s. 61-64); Závěr (s. 65); Resumé (s. 66); Seznam použitých zdrojů (s. 67-70); Seznam příloh (s. 71); 8. Mapové podklady (s. 72-77); 9. Dokumentace archeologických objektů (s. 78-98); 10. Katalog nálezů (s. 99-149); 11. Osteologický posudek (s. 150-154); 4 přiložené mapy a plány; CD s databází nálezů.

Téma práce navozuje název. Hlavním cílem práce je zpracování nálezů ze záchranného archeologického výzkumu, který byl proveden v roce 2014 v Dražkovicích na parcelách č. 406/24 a 406/25 Východočeským muzeem Pardubice.

Práci zahajují základní informace o okolnostech výzkumu a stručný, ale výstižný popis přírodních podmínek. Autorka správně upozorňuje na problémy s rekonstrukcí vodní sítě v blízkém okolí. Odůvodněná představa pro raný středověk chybí a tím vyvstává otázka zdroje vody. Dějiny bádání přehledně shrnují poznatky o pravěkém a středověkém osídlení katastru Dražkovic. V přehledu vyslovuje pochybnosti o správné interpretaci nálezů přiřazených k časně slovanské keramice pražského typu. Zlomek je znám z vyobrazení v publikacích (Borkovský, Zeman) a uvažovat o jeho příslušnosti k pozdně římské keramice není možné.

Kapitola „Sídelní a historický kontext“ se zabývá vývojem v širším regionu Chrudimska. Zájem se soustřeďuje na vývoj pardubického panství, kam nejpozději v roce 1384 náležely i Dražkovice. Pro zpracováváný archeologický materiál je tento vývoj již příliš mladý. Pro téma práce má význam hypotéza o rozptýleném charakteru raně středověkého osídlení, o jeho povaze a uspořádání a také o jeho zániku/restrukturalizaci ve 13. století. Nastíněna je také představa o konkrétní podobě vesnických sídlišť tohoto období.

Popis náleзовé situace je zahájen jednotným popisem zkoumaných archeologických objektů (73). Popis je stručný, přehledný se všemi podstatnými údaji. Je dobře propojen s obrazovou dokumentací. Přehlednost zvyšuje připojené datování, tam kde je možné. Následuje celková charakteristika. Zdůrazněna je přítomnost pouze raně středověkého materiálu, což umožňuje pracovat i s objekty, z nichž nepochází archeologické nálezy. Interpretace celkové situace je stručná. Důležité je pozorování o nesoučasnosti některých kúlových jamek, tudíž vícefázovosti osídlení, což naznačuje i keramický soubor z objektu č. 1 a zbývajících objektů. Pro jednoduché sídlištní jámy je obtížné hledat jednoznačnou interpretaci. U kúlových staveb (pravděpodobně dvě, jedna vícefázová) autorka vylučuje jejich obytný charakter na základě absence otopného zařízení. Pokud by jím byla ohniště, mohla zmizet jako důsledek dlouhodobého obdělávání pozemku (ve stavbách není zachována ani podlahová úroveň). Stejně legitimní je ovšem úvaha o existenci obytné stavby mimo zkoumanou plochu a hospodářském charakteru nalezených staveb. Autorka se zabývá i otázkou zanášení (zániku) objektů. Studium tohoto procesu je v ploché krajině obtížné. Pečlivá rekonstrukce však dokládá mírnou sníženinu, která mohla být zanášena jako důsledek dešťových srážek (platí zejména pro objekt 22). Správná je i úvaha o záměrném zaplnění objektů s jednotnou výplní a většími fragmenty keramiky.

Jádrem práce je kapitola analyzující nalezený keramický materiál (celkem 636 fragmentů). Soubor je nejprve stručně popsán podle charakteru nádob, výzdoby, morfologie okrajů, výpalu a síly stěn. Pro detailní rozbor byl využit popis podle technologických skupin. Identifikováno bylo celkem 11 skupin, a to podle barvy vně a uvnitř, výpalu, úpravy povrchu a charakteru ostřiva. V obecné rovině postrádám informaci o východiscích tohoto postupu (jiné projekty, publikované příklady apod.). Autorka navazuje na jinde aplikované metody, ale konkrétně je neuvádí.

Pro datování byla využita stupnice ze systému Archiv, která ukončuje středohradištní období až v roce 1000. S výjimkou jedné skupiny všechna keramika spadá do období 1000 až 1200 n. l. Technoskupiny vytvořené na základě materiálu z Dražkovic byly porovnány s technoskupinami,

definovanými pro keramiky raně středověké Chrudimi (charakterizované na s. 46-48, bez odkazů na literaturu). Autorka konstatuje, že pět technoskupin z Dražkovic má svůj protějšek v chrudimských technoskupinách. Dalších pět má původ zatím nejasný jako důsledek prozatím slabé znalosti jiné než chrudimské keramiky. Mimo stojí tuhová keramika (skupina 11), která není místního původu (obdobně jako v Chrudimi). Autorka uvažuje o severomoravské provenienci, která je pravděpodobná i pro Chrudim. Jiná uvažovaná produkce na Litomyšlsku či Moravskotřebovsku nemá oporu v archeologických nálezech. Celkově je vzájemný vztah keramiky z obou lokalit popsán velmi stručně a mohl být detailněji zdůvodněn.

Pro objekt 22 (silo) autorka použila detailní rozbor fragmentarizace keramiky jako podklad pro úvahy o způsobu jeho zániku. Východiskem je metoda podle M. Kuny a A. Němcové. Jednotlivé vrstvy výplně byly nejprve interpretovány na základě terénních pozorování (zde mohl být odkaz na obrázek). Fragmentarizace byla sledována pro každou technoskupinu zvlášť a také zvlášť pro obě poloviny objektu, zkoumané různými metodami. Fragmentarizace je s jedinou výjimkou pro technoskupiny přibližně stejná. Problém působí velmi rozdílný počet fragmentů jednotlivých skupin. Rozbor také prokázal problematičnost rozboru v polovině objektu, který byl zkoumán po mechanických vrstvách a tím z valné části znehodnocen i pro jiné analýzy. Rozbor fragmentarizace ukázal, že zanášení objektu bylo sledem několika událostí (záměrné zasypání, událost spojená s velkým žárem, přirozené zanášení). Pozorování je cenné, ale obtížně zařaditelné do širších souvislostí, protože zatím nemá ve východních Čechách analogie. Pro přiblížení postupu a výsledky byly využity grafy. V obecné rovině je jejich výpověď srozumitelná, ale chybí výklad některých použitých symbolů či značek. Přes ne zcela jednoznačné výsledky je celý problém pobídkou k dalšímu sledování. Na závěr kapitoly autorka upozorňuje na nedalekou zkoumanou parcelu, kde se nálezy jeví jako o něco starší a uvažuje o starší etapě zdejšího osídlení.

Stručný je rozbor dalšího archeologického materiálu, protože je s výjimkou zvířecích kostí početně velmi omezený a nepřináší podstatné informace. Kompletní osteologický rozbor je připojen na konci práce. Výsledky mohly být využity detailněji (pravděpodobná přítomnost jelena, porážkové stáří tura a prasete).

V kapitole „Zasazení do kontextu osídlení“ autorka porovnává výsledky analýzy s hypotézou o rozptýleném charakteru raně středověkého osídlení na Chrudimsku. Nastihuje vývoj středověkého osídlení na katastru Dražkovic a katastrech sousedních (Blato, Mikulovice, Staré Jesenčany). Poukazuje na vztah k vodním tokům a vzájemné vztahy jednotlivých komponent mikulovického sídlištního komplexu, kam zkoumané sídliště patří. Vztah k Chrudimi jako centru regionu dokládá zejména analyzovaná keramika.

Text doplňuje rozsáhlá příloha. Kromě obvyklé lokalizace na mapách se objevují rekonstrukční mapy vodní sítě a svažitosti, využity jsou i mapy archivní a snímky pořízené leteckými laserovými skenováními. Připojena je kresebná a fotografická dokumentace všech objektů a kresebná dokumentace nálezů. Obojí je vybaveno příslušným technickým aparátem (měřítka, severka apod.). Databázi nálezů obsahuje připojené CD.

Práce je psána na velmi dobré jazykové úrovni téměř bez překlepů („*Filištýnská ulice*„ - s. 46). Poněkud neobvyklé je předřazení seznamu použitých zkratk před vlastní text práce a také odkazy na obrázky formou poznámek pod čarou místo obvyklého vřazení do textu (kapitola 5).

Práce splnila sledované zadání a cíle. Shrnula detailně poznatky z vybraného archeologického výzkumu, ty utřídila a pečlivě analyzovala, čímž zvládla postupy pro zpracování a vyhodnocení archeologických movitých nálezů. Množství shromážděných a kvalitně utříděných informací bude možné využít pro prohloubení eventuálního dalšího studia. Prokázala dobrou úroveň práce s literaturou.

Bakalářskou práci Markéty Košařové doporučuji k obhajobě.

Navrhuji klasifikaci „výborně“.

Praha 12. 5. 2017

Jan Frolík